

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 8. 3. 2013
COM(2013) 121 final

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

**o využívaní finančných zdrojov vyčlenených na vyrad'ovanie jadrových zariadení
z prevádzky a na nakladanie s vyhoreným palivom a rádioaktívnym odpadom**

{SWD(2013) 59 final}

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

**o využívaní finančných zdrojov vyčlenených na vyrad'ovanie jadrových zariadení
z prevádzky a na nakladanie s vyhoreným palivom a rádioaktívnym odpadom**

OBSAH

1.	ÚVOD	4
1.1.	SÚVISLOSTI.....	4
1.2.	METODIKA	4
2.	SÚČASNÉ PRAKTIKY FINANCOVANIA Z HĽADISKA ODPORÚČANIA KOMISIE	6
2.1.	VYRAĐOVANIE JADROVÝCH ZARIADENÍ Z PREVÁDZKY	6
2.1.1.	Vyrad'ovanie z prevádzky a nakladanie s odpadom	6
2.1.2.	Zásada „znečisťovateľ platí “	6
2.1.3.	Úplnosť finančných zdrojov (vrátane zdrojov na nakladanie s odpadom)	7
2.2.	INŠTITUCIONÁLNE A PROCEDURÁLNE ASPEKTY	7
2.2.1.	Článok 41 Zmluvy o ESAE: návrh režimu financovania vyrad'ovania zariadení z prevádzky	7
2.2.2.	Vnútroštátny orgán.....	7
2.3.	FONDY NA VYRADENIE Z PREVÁDZKY	8
2.3.1.	Primeranosť a pôvod finančných prostriedkov	8
2.3.2.	Typ fondu, kontrola jeho využívania a jeho revízia.....	9
2.3.3.	Nové jadrové zariadenia.....	9
2.4.	ODHAD NÁKLADOV NA VYRADENIE Z PREVÁDZKY	10
2.4.1.	Oddelené počítanie nákladov na technickú stránku vyradenia z prevádzky a na nakladanie s odpadom	10
2.4.2.	Výpočty nákladov a ich primeranosť	10
2.4.3.	Odhady nákladov v súvislosti s konkrétnym miestom.....	10
2.5.	VYUŽÍVANIE FONDOV NA VYRAĐOVANIE Z PREVÁDZKY	10
2.5.1.	Využívanie na zamýšľané účely a transparentnosť	10
2.5.2.	Bezpečný rizikový profil.....	11
2.5.3.	Nedostatočná správa fondu	11
2.5.4.	Nekomerčné jadrové zariadenia	11
3.	ZÁVERY A VYHLIADKY	12

1. ÚVOD

1.1. SÚVISLOSTI

Komisia v októbri 2004 predložila Európskemu parlamentu prvú správu o využívaní finančných zdrojov určených na vyradenie jadrových elektrární z prevádzky¹. Správa z roku 2004 mala pozitívny ohlas, čo viedlo k vypracovaniu iniciatívnej správy² Európskeho parlamentu. Uznáva sa v nej, že vyradenie z prevádzky je zložitý problém a že na pochopenie mechanizmov financovania jednotlivých členských štátov je potrebné ich podrobne zanalyzovať.

Komisia v roku 2006 po rozsiahlych konzultáciách s odborníkmi z členských štátov a na základe svojich odborných poznatkov v tejto oblasti prijala odporúčanie o finančných prostriedkoch na vyradenie z prevádzky³. V decembri 2007 predstavila svoju druhú správu Európskemu parlamentu a Rade⁴, v ktorej porovnala praktiky financovania prevádzkovateľov jadrových zariadení v EÚ a členských štátoch s kritériami podrobne uvedenými v odporúčaní Komisie.

Jedným zo záverov druhej správy bolo, že je potrebné od členských štátov získať podrobnejšie a lepšie štruktúrované informácie. Na tento účel sa vypracovali usmernenia a dotazník, ktoré tvorili základ tejto správy, ako sa rozvíja v ďalšej kapitole.

V tejto správe sa ešte neanalyzujú dôsledky smernice Rady 2011/70/Euratom z 19. júla 2011, ktorou sa zriaďuje rámec Spoločenstva pre zodpovedné a bezpečné nakladanie s vyhoretým palivom a rádioaktívnym odpadom⁵; správa rovnako ako v minulosti vychádza z priebežnej práce členských štátov a Komisie pri vykonávaní odporúčania, predovšetkým v rámci skupiny na financovanie vyradenia jadrových zariadení z prevádzky. Jej cieľom je ponúknuť komplexný prehľad situácie v členských štátoch. Zaoberá sa predovšetkým pokrokom, ktorý dosiahli členské štáty pri zladzovaní vnútroštátnych režimov financovania vyradenia z prevádzky a nakladania s odpadom s odporúčaním Komisie.

1.2. METODIKA

Komisia v roku 2004 zriadila *ad hoc* skupinu odborníkov na financovanie vyradenia jadrových zariadení z prevádzky (Decommissioning Funding Group - DFG). Formálne bola zriadená nariadením z roku 2006 a jej úlohou je pomáhať Komisii pri:

- podporovaní jasného pochopenia politik a stratégií vyradenia jadrových zariadení z prevádzky a súvisiacich úloh a činností,
- poskytovaní aktualizovaných poznatkov o odhadoch nákladov na vyradenie z prevádzky a správe zásob/finančných prostriedkov,
- skúmaní možných riešení z hľadiska ďalšej spolupráce a harmonizácie na európskej úrovni.

DFG je jediným orgánom v EÚ, ktorý poskytuje priestor na to, aby členské štáty a Komisia spoločne mohli uvažovať o otázkach financovania vyradenia z prevádzky a diskutovať o nich. To je dôvodom, prečo ani ENSREG (Skupina európskych regulačných orgánov pre

¹ Správa o využívaní finančných zdrojov určených na likvidáciu jadrových elektrární KOM(2004) 719, v konečnom znení z 26.10.2004.

² Uznesenie Európskeho parlamentu o využívaní finančných zdrojov vyčlenených na odstavenie jadrových elektrární (2005/2027(INI)), P6 TA-PROV(2005)0432.

³ Ú. v. EÚ L 330, 28.11.2006.

⁴ KOM(2007) 794 v konečnom znení z 12.12.2007.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0794:FIN:SK:PDF>

⁵ Ú. v. EÚ L 199, 2.8.2011, s. 48, ďalej len „smernica o jadrovom odpade“.

jadrovú bezpečnosť), ani ENEF (Európske fórum pre jadrovú energiu) nevytvorili podskupiny, ktoré by sa venovali výlučne otázkam financovania vyradovania z prevádzky.

Výsledky druhej správy potvrdili výhody využívania harmonizovaných metodík financovania vyradovania z prevádzky v EÚ, pričom sa zohľadnili rozdiely medzi stratégiami členských štátov.

Národní experti v DFG spolu s Komisiou vypracovali usmernenia, v ktorých sa podrobne venovali rozličným aspektom financovania vyradovania z prevádzky s cieľom dosiahnuť jednotný výklad odporúčaní Komisie³ z roku 2006 v tejto otázke. Komisia a DFG na základe týchto usmernení vypracovali dotazník pre členské štáty.

Dotazníky sa zaslali všetkým členským štátom v septembri 2010. Väčšina z nich zaslala vyplnený dokument v priebehu prvých mesiacov roka 2011. Prvé diskusie o zisteniach sa odohrali na zasadnutí DFG 16. marca 2011. Ďalšie odpovede prichádzali v priebehu roka 2011. Niektorým členským štátom sa adresovali aj individuálne žiadosti o objasnenie alebo doplnenie určitých údajov, ktoré neboli jednoznačné alebo chýbali.

Na zasadnutí DFG 12. marca 2012 prebehli podrobné diskusie o prvom návrhu pracovného dokumentu útvarov Komisie. Väčšina krajín, ktoré sa na zasadnutí zúčastnili, poskytla aktualizácie, opravy a doplnenia návrhu dokumentu, predovšetkým pri kapitole obsahujúcej opis ich zavedených systémov financovania vyradovania z prevádzky.

Ďalší oddiel obsahuje výňatky odporúčania z roku 2006 a usmernení v porovnaní so stavom financovania vyradovania z prevádzky v členských štátoch, ktorý vyplýva z odpovedí v dotazníku a informácií poskytnutých neskôr. Číslovanie odsekov zodpovedá číslovaniu v odporúčaní z roku 2006 a uvádza sa v nich zhrnutie informácií získaných od členských štátov týkajúcich sa kľúčových ustanovení odporúčania.

2. SÚČASNÉ PRAKTIKY FINANCOVANIA Z HĽADISKA ODPORÚČANIA KOMISIE

2.1. VYRAĐOVANIE JADROVÝCH ZARIADENÍ Z PREVÁDZKY

2.1.1. Vyrad'ovanie z prevádzky a nakladanie s odpadom

Všetky členské štáty súhlasia so zásadou, že po definitívnom odstavení by jadrové zariadenia mali byť vyradené z prevádzky a malo by sa primerane vyriešiť nakladanie s odpadom. Na dosiahnutie tohto cieľa si však zvolili rozličné spôsoby: niektoré členské štáty sa rozhodli pre okamžité vyradenie z prevádzky, iné uprednostnili možnosť počkať s vyradením do uplynutia obdobia bezpečnostného uzavretia. Pokiaľ ide o konečný stav daného miesta, niektoré členské štáty sa usilujú dosiahnuť stav „zelenej lúky“, iné stav „opustenej priemyselnej lokality“. Dosiahnutie stavu „zelenej lúky“ je nákladnejšie a vyžaduje si teda, aby sa počas životnosti elektrárne zhromaždil väčší objem zdrojov.

Podľa odporúčania Komisie z roku 2006 by pre každé zariadenie mala existovať stratégia vyradenia z prevádzky spojená s politikou vyrad'ovania z prevádzky. Vo väčšine členských štátov existujú obe. Niektoré členské štáty stanovili zásady stratégie a plánu, pričom presné podrobnosti sa ešte musia určiť. Získanie primeraných prostriedkov zaručí len podrobné plánovanie.

2.1.2. Zásada „znečisťovateľ platí“

Všetky členské štáty súhlasia so zásadou „znečisťovateľ platí“. Členské štáty s komerčnou prevádzkou jadrových elektrární zriadili komplexné systémy, v rámci ktorých sú držiteľia licencií povinní akumulovať zodpovedajúce finančné prostriedky pred uplynutím životnosti zariadení, aby sa zaistila ich dostupnosť v čase, keď budú potrebné na vyradenie zariadenia z prevádzky.

Jednotlivé povinnosti pri každom jadrovom zariadení musia byť jasne určené. Vo všetkých členských štátoch nesie zodpovednosť jednoznačne držiteľ licencie, ktorý je jednoznačne identifikovateľný.

Od poslednej správy o financovaní vyrad'ovania z prevádzky sa zaznamenal sľubný pokrok pri vykonávaní predmetného odporúčania. Dosiahla sa zhoda pri cieľoch, ktoré Komisii umožnia viac sa venovať podrobnostiam režimov financovania v budúcnosti.

Nedávne príklady osvedčených postupov:

- V Holandsku sa pri poslednej revízii zákona o jadrovej energii (v účinnosti od apríla 2011) zaviedla jednoznačná zákonná povinnosť vytvoriť fond na vyrad'ovanie zariadení z prevádzky s cieľom úplne pokryť náklady naň. Aj v minulosti platila zásada „znečisťovateľ platí“ a fondy sa vytvárali dobrovoľne, v súčasnosti však ide už o zákonnú povinnosť.
- Vo Francúzsku, ktoré prijalo takéto právne predpisy v roku 2006, v súčasnosti existujú konkrétne plány vytvoriť aj fondy na financovanie vyrad'ovania z prevádzky aj v prípade výskumných zariadení financovaných štátom.
- V Španielsku nedávne zmeny v zákonoch spôsobili výraznejšie presmerovanie financovania vyrad'ovania z prevádzky zo všeobecného poplatku na príspevky držiteľov licencie.

2.1.3. Úplnosť finančných zdrojov (vrátane zdrojov na nakladanie s odpadom)

Náklady na nakladanie s odpadom sa takisto musia považovať za súčasť činností pri vyradovaní z prevádzky.

Dá sa povedať, že touto otázkou sa zaoberajú všetky členské štáty a že v rámci EÚ sa tieto náklady vypočítavajú rôznymi spôsobmi. Najmä v prípade členských štátov s významnými komerčnými programami jadrovej energie platí, že zaviedli vierohodné, solídne metodiky výpočtov nákladov, ktoré sa vzťahujú na všetky aspekty činností vyradovania z prevádzky. To isté možno v zásade konštatovať o nákladoch na nakladanie s jadrovým odpadom, hoci s väčšou mierou neistoty vzhľadom na skutočnosť, že väčšina krajín sa nachádza v ranom štádiu príprav uloženia jadrového odpadu.

Niektoré členské štáty zriadili oddelené režimy financovania na vyradovanie z prevádzky a na nakladanie s odpadom.

2.2. INŠTITUCIONÁLNE A PROCEDURÁLNE ASPEKTY

2.2.1. Článok 41 Zmluvy o ESAE: návrh režimu financovania vyradovania zariadení z prevádzky

Povinnosť oznámiť režim financovania vyradovania z prevádzky v rámci postupu oznamovania stanoveného v článku 41 Zmluvy o ESAE bola vo všeobecnosti v najnovších oznámeniach Komisii dodržaná. Nie vo všetkých prípadoch však oznámenia obsahovali opis úplne rozvinutého režimu financovania vyradovania zariadení z prevádzky včlenený do právnych predpisov. Úplný opis by si vyžadoval aj opis investičných projektov a plánovaného režimu financovania vyradovania z prevádzky (suma, plán vytvárania aktív vo fonde, modalita riadenia fondu atď.).

Očakáva sa, že všetky budúce oznámenia podľa čl. 41 budú obsahovať podrobný opis, minimálne v podobe návrhu zákona. Umožnilo by sa tým konzultovať o návrhu s DFG.

Toto odporúčanie obsahuje výslovnú zmienku o DFG a o úlohe, ktorú má zohrávať. Predstavuje základ pre prácu skupiny. Referenčný rámec a kritériá, vzhľadom na ktoré by DFG malo poskytnúť svoje stanovisko, sa vypracujú v rámci DFG na základe návrhu Komisie.

2.2.2. Vnútroštátny orgán

Vnútroštátny orgán by mal mať odborné znalosti ako v technickej, tak vo finančnej oblasti, aby mohol vykonávať svoju funkciu.

Vnútroštátne orgány s odbornými vedomosťami má prevažná väčšina členských štátov. V najsofistikovanejších systémoch sa zriadila špecializovaná organizácia, ktorej sa zverila úloha vykonávať nezávislú kontrolu fondu. V iných členských štátoch vykonáva funkciu tohto vnútroštátneho orgánu príslušné ministerstvo alebo vysoko špecializovaní nezávislí audítori.

V niektorých prípadoch existuje priestor na zlepšenie pri miere nezávislosti od prevádzkovateľa a pri otázke, kto v skutočnosti vykonáva funkcie kontroly nezávisle od fondu. Vo všeobecnosti by sa otázka nezávislosti vnútroštátneho orgánu mala ďalej rozpracovať v budúcej práci DFG v i v budúcich správach.

Všetky vnútroštátne orgány majú právomoc presadzovať nápravné opatrenia, predovšetkým v prípade nedostatku zdrojov. Držitelia licencií sú vo všeobecnosti povinní doplniť nedostatok zdrojov, ktorý odhalí vnútroštátny orgán.

Všetky vnútroštátne orgány vykonávajú pravidelné kontroly odhadov nákladov na vyradenie z prevádzky. Frekvencia kontrol je minimálne každých päť rokov, pričom v mnohých prípadoch sa vykonávajú kontroly aj častejšie.

Vnútroštátny orgán zohráva dôležitú úlohu pri preskúmaní primeranosti prostriedkov fondu a miery záväzkov pri vyradení z prevádzky. Ak by náklady na vyradenie zariadenia z prevádzky počas obdobia jeho prevádzky narástli, prevádzkovateľ musí prevziať zodpovednosť za tieto zvýšené náklady a mal by zabezpečiť zodpovedajúce zvýšenie financovania. Členské štáty túto otázku berú veľmi vážne. S cieľom zvýšiť dôveryhodnosť sa odporúča, aby vnútroštátne orgány v tejto oblasti zohrávali ešte dôležitejšiu úlohu (napr. častejšie preskúmanie alebo pružnejšie vykonávanie nápravných opatrení).

2.3. FONDY NA VYRADENIE Z PREVÁDZKY

2.3.1. Primeranosť a pôvod finančných prostriedkov

Vo všetkých členských štátoch s komerčnou prevádzkou jadrových elektrární sú systémy založené na modeli vytvorenia primeraných fondov na vyradenie z prevádzky na základe ziskov z činností zariadenia počas jeho prevádzky.

Súčasná miera akumulácie prostriedkov je podľa všetkého primeraná. Väčšina členských štátov s komerčnou prevádzkou jadrových elektrární zhromaždila nezanedbateľné zdroje a niektoré sa dokonca približujú k plánovanej potrebnej sume. V prípadoch, keď zhromaždené sumy v pomere k celkovej potrebnej sume nedosahujú výšku plánovanú na danú fázu obdobia životnosti zariadenia, dôvodom môžu byť prebiehajúce rokovania o predĺžení životnosti. Skutočnosť, že sa očakáva predĺženie životnosti, by však nemala mať za následok zmenšenie úsilia pri zhromažďovaní zdrojov.

Časový rámec na vybudovanie fondov sa tradične kryje s celým plánovaným obdobím prevádzky. Kratšie obdobia nie sú vylúčené a predstavujú prostriedok na zabezpečenie pred neplánovanými prípadmi, ako je napríklad predčasné uzavretie.

V prípadoch predčasného uzavretia na základe politických rozhodnutí je za pokrytie vyplývajúceho nedostatku finančných prostriedkov zodpovedná príslušná vláda. V prípade havárií sa uplatňuje medzinárodný režim zodpovednosti založený na príslušných medzinárodných dohovorochoch.

V niektorých členských štátoch existujú z historických dôvodov výnimky z pravidla, že finančné prostriedky sa získavajú z príjmov z činností jadrových zariadení. Dôvodom môže byť predčasné odstavenie (ako príklad možno uviesť referendum po havárii v Černobyle), neexistencia finančných prostriedkov pred pristúpením k EÚ alebo konkurzné konanie prevádzkovateľa. Aj v prípadoch, keď Európska únia zriadila systém financovania, z ktorého sa podporuje vyradenie dotknutých zariadení z prevádzky, zostáva zhromažďovanie finančných prostriedkov na vyradenie z prevádzky a nakladanie s odpadom konečnou zodpovednosťou držiteľa licencie a predmetného štátu. Dodatočné úsilie v tomto ohľade sa vyžaduje vtedy, keď finančné prostriedky nepostačujú na pokrytie úplných nákladov na vyradenie z prevádzky.

Okrem uvedených „historicky podmienených“ prípadov musí byť režim financovania pre všetky ostatné jadrové zariadenia v súlade s odporúčaním a smernicou 2011/70/Euratom o nakladaní s odpadom.

Program vyradenia z prevádzky jadrových zariadení, ktoré sú podľa Zmluvy o Euratome vo vlastníctve Európskej komisie (jadrové zariadenia Spoločného výskumného centra), je predmetom pravidelných mimoriadnych oznámení Európskemu parlamentu a Rade. Finančné

prostriedky na vyradovanie z prevádzky riadi Spoločné výskumné centrum na základe viacročného harmonogramu, ktorý schválil rozpočtový orgán.

Príklady osvedčených postupov:

- Tu možno uviesť Fínsko a Švédsko ako príkladné krajiny z hľadiska primeranosti súm zhromaždených doteraz v osobitnom fonde.

2.3.2. *Typ fondu, kontrola jeho využívania a jeho revízia*

Členské štáty zostavili svoje modely podľa týchto základných typov:

- oddelený interný fond, ktorý zriadil prevádzkovateľ zariadenia, ale v podobe oddeleného rozpočtu, z ktorého možno čerpať prostriedky len na účely vyradenia z prevádzky a nakladania s odpadom a ktorý je pod kontrolou vnútroštátneho orgánu. Fondy tohto typu existujú napríklad vo Francúzsku, Belgicku a Českej republike.
- oddelený externý fond, t. j. fond, ktorý nespravuje prevádzkovateľ zariadenia. Takéto fondy existujú vo Fínsku a Švédsku, kde sú oddelené aj od štátneho rozpočtu, ďalej sú fondy tohto typu aj v Maďarsku, Rumunsku, na Slovensku a v Bulharsku, kde sú určitým spôsobom zahrnuté do štátneho rozpočtu.
- neoddelené interné fondy existujú v Nemecku, kde sú spoločnosti prevádzkujúce jadrové elektrárne podľa obchodného práva povinné zabezpečiť vo svojich súvahách podstatné rezervy na náklady na vyradenie zariadení z prevádzky a nakladanie s odpadom.

Odporúčanou možnosťou je oddelený fond, hoci bezpečný systém sa dá vybudovať aj s primerane kontrolovanými neoddelenými fondmi. Keď sa finančné prostriedky zhromaždené v oddelených fondoch opäť poskytnú držiteľom licencie ako pôžička, je potrebný zvýšený stupeň kontrol zo strany nezávislých orgánov.

Vnútroštátny orgán musí byť na účely revízie úplne nezávislý od prevádzkovateľa a mať potrebnú autoritu, aby vedel zaručiť, že všetky navrhované nápravné opatrenia sa vykonajú. O tejto autorite môžu nastať pochybnosti, keď zástupcovia držiteľa licencie majú právo menovať zástupcov predstavenstva vnútroštátneho orgánu, ako to je v niektorých členských štátoch.

2.3.3. *Nové jadrové zariadenia*

Členské štáty bez zavedeného a úplne fungujúceho režimu financovania, ktoré plánujú vybudovať nové jadrové zariadenia a predovšetkým nové jadrové elektrárne, by mali súčasne s rozhodnutím o investovaní prijať zákony ukládajúce povinnosť zaviesť solídny režim financovania vyradenia predmetných zariadení z prevádzky.

Aktuálne príklady nových režimov financovania:

- V Spojenom kráľovstve sa vytvorí externý a oddelený fond určený pre budúce nové projekty výstavby.
- Litva, ktorá sa rozhodla postaviť novú jadrovú elektráreň v blízkosti miesta bývalej jadrovej elektrárne v súčasnosti zostavuje režim financovania.
- Poľsko nedávno prijalo právne predpisy o režime financovania vyradovania z prevádzky, a to vo výraznom predstihu pred prijatím rozhodnutia o výstavbe plánovanej jadrovej elektrárne (elektrárni).

2.4. ODHAD NÁKLADOV NA VYRADENIE Z PREVÁDZKY

2.4.1. Oddelené počítanie nákladov na technickú stránku vyradenia z prevádzky a na nakladanie s odpadom

Zásadu oddeleného počítania nákladov na vyradenie zariadenia z prevádzky a na nakladanie s odpadom akceptujú všetky členské štáty, pričom niektoré vytvorili všeobecné oddelené fondy na vyradenie zariadenia z prevádzky a na nakladanie s odpadom.

Výpočty nákladov na nakladanie s odpadom zvyčajne vykazujú väčší faktor neistoty než výpočty nákladov na vyradenie z prevádzky, dôvodom je, že plánovanie konečných úložísk je zatiaľ iba v ranej fáze.

Transpozíciou smernice Rady 2011/70/Euratom z 19. júla, ktorou sa zriaďuje rámec Spoločenstva pre zodpovedné a bezpečné nakladanie s vyhoretým palivom a rádioaktívnym odpadom⁶, sa dosiahne výrazný pokrok vo finančnom plánovaní nákladov na nakladanie s odpadom.

2.4.2. Výpočty nákladov a ich primeranosť

Ako sa uviedlo, Komisia spolu s Agentúrou pre jadrovú energiu (NEA) zostavila a predložila metodiku (tzv. Žltá kniha) určovania nákladov vyradenia zariadení z prevádzky na metodickú podporu odhadovania nákladov. Hoci sa tento postup na výpočty alebo referenčné porovnávanie dôrazne odporúča, nie je povinný. V niektorých krajinách by sa však dal použiť ako základ alebo pomôcka pri vypracovaní vlastnej metodiky. Nedávno „Žltú knihu“ aktualizovala a nahradila „Medzinárodná štruktúra pre výpočet nákladov na vyradenie“ (International Structure for Decommissioning Costing), ktorú uverejnila OECD/NEA v roku 2012 (NEA č. 7088). Zatiaľ neexistuje ekvivalent pre odhad nákladov na nakladanie s jadrovým odpadom.

Nie pri všetkých členských štátoch je jasné, či vnútroštátny orgán plní povinnosť preskúmania všetkých odhadov nákladov. Komisia bude situáciu naďalej sledovať.

2.4.3. Odhady nákladov v súvislosti s konkrétnym miestom

Pri odhadoch týkajúcich sa konkrétneho miesta by sa v záujme presnosti a transparentnosti mali náklady jadrových zariadení s viacerými miestami rozčleniť podľa jednotlivých miest. Vo vhodných prípadoch možno uplatniť „konceptu homogénneho parku“.

Členské štáty vo všeobecnosti vykazujú tendenciu prechádzať zo všeobecných odhadov nákladov na odhady týkajúce sa konkrétnych miest. Väčšina členských štátov už toto kritérium úplne dodržiava, čo je veľmi pozitívny vývoj.

2.5. VYUŽÍVANIE FONDOV NA VYRAĐOVANIE Z PREVÁDZKY

2.5.1. Využívanie na zamýšľané účely a transparentnosť

Fondy na vyradenie z prevádzky by sa mali využívať len na podrobne rozvedený účel, ktorý si určili podľa vymedzenia v pláne konečného vyradenia z prevádzky, a na žiadne iné účely. Vnútroštátny orgán si ponecháva dôležitú funkciu počas fázy vyradenia z prevádzky pri monitorovaní a preskúvaní správneho využívania finančných prostriedkov.

K tomuto bodu nie sú ani odpovede v dotazníkoch ani odpovede na následné žiadosti o informácie dostatočne podrobne rozpracované. Príčinou by mohla byť skutočnosť, že pri väčšine fondov ešte nenastala fáza uhrádzania. Túto otázku je potrebné v budúcnosti pozorne sledovať.

⁶ Ú. v. EÚ L 199, 2.8.2011, s. 48.

Príklady osvedčených postupov v tejto súvislosti:

- Vo Švédsku národný fond každoročne na svojej webovej stránke uverejňuje veľmi podrobnú správu so všetkými relevantnými informáciami v švédčine a angličtine: <http://www.karnavfallsfonden.se/>.
- Podobné informácie obsahuje aj stránka orgánu NDA Spojeného kráľovstva <http://www.nda.gov.uk/>.

2.5.2. Bezpečný rizikový profil

V záujme bezpečného rizikového profilu by sa mali uprednostniť nízko rizikové aktíva, čo neznamena, že vysoko rizikové aktíva sú vylúčené, je však potrebné obmedziť rizikovú expozíciu. Cieľom stratégie manažmentu by malo byť pokryť úplné náklady na vyradenie z prevádzky a zabezpečiť dostupnosť prostriedkov v čase, keď budú potrebné, pod kontrolou vnútroštátneho orgánu.

Uspokojivé výnosy z kapitálu by sa mali dosiahnuť bez nadmerného rizika; v niektorých členských štátoch môže fond poskytnúť prevádzkovateľovi pôžičku vo výške maximálne 75 % kapitálu a prevádzkovateľ musí hradiť štátom určené úroky. V iných členských štátoch fond musí vždy pokryť diskontované rezervy a oprávnené aktíva sú zákonom stanovené, pričom prevádzkovatelia môžu na tomto základe prijímať vlastné rozhodnutia. V jednom prípade sa na fond viažu obmedzenia vzhľadom na oprávnenosť niektorých aktív a musia sa za týchto podmienok usilovať o čo najvyššie možné výnosy. V niektorých členských štátoch fond zriadila alebo spravuje štátna pokladnica. V týchto prípadoch z odpovedí na dotazníky nevyplýva jednoznačne, akým spôsobom sa kapitál investuje.

Mnohé členské štáty vyžadujú, aby fond vo veľkej miere investoval do štátnych dlhopisov. Nedávne dianie na finančných trhoch vyvolalo vážne pochybnosti o úplnej bezpečnosti štátnych dlhopisov. Môže teda byť vhodné opätovne prehodnotiť predpoklady, z ktorých vychádzajú právne predpisy v tomto ohľade.

Ako prípadný príklad osvedčených postupov pri investíciách z fondu možno uviesť Francúzsko, ktoré zaviedlo podrobné pravidlá pre triedy oprávnených investícií a kde práve prebieha revízia.

2.5.3. Nedostatočná správa fondu

Ak sa zistí rozdiel medzi hodnotou fondu a záväzkami v oblasti vyradovania z prevádzky, mali by sa bezodkladne určiť nápravné opatrenia, ktoré je potrebné v krátkom čase vykonať. V tejto súvislosti je mimoriadne dôležité ročné preskúmanie akumulovaných prostriedkov, ako aj revízia odhadov nákladov zo strany národného orgánu.

Túto zásadu uspokojivým spôsobom realizujú všetky členské štáty, ktoré si vybrali možnosť vytvoriť interné fondy. Vo všetkých prípadoch vnútroštátny orgán vykonáva kontrolu zameranú na túto základnú požiadavku.

2.5.4. Nekomerčné jadrové zariadenia

Zariadenia, na ktoré sa tento bod vzťahuje, sú spravidla zariadenia poskytujúce služby a nachádzajúce sa vo vlastníctve štátu, napríklad lekárske strediská, výskumné centrá, zariadenia na výrobu izotopov a urýchľovače častíc. Keďže je za ne spravidla zodpovedný štát, ich vyradenie z prevádzky sa uhrádza z národného rozpočtu. Napriek tomu by sa mal zostaviť konečný plán ich vyradenia z prevádzky s podrobnými údajmi o miere záväzkov a súvisiacich nákladoch. Všetky členské štáty, ktoré vlastnia takéto zariadenia, buď zostavili plány ich vyradenia z prevádzky, alebo ich práve zostavujú.

3. ZÁVERY A VYHLIADKY

Od predloženia druhej správy o vyrad'ovaní zariadení z prevádzky v roku 2007 sa právne prostredie v oblasti vyrad'ovaní zariadení z prevádzky a nakladania s odpadom podstatne zmenilo v dôsledku prijatia smernice Rady 2011/70/Euratom z 19. júla 2011, ktorou sa zriaďuje rámec Spoločenstva pre zodpovedné a bezpečné nakladanie s vyhoretým palivom a rádioaktívnym odpadom⁷. V článku 9 tejto smernice, ktorú členské štáty musia transponovať do svojich vnútroštátnych právnych predpisov do 23. augusta 2013, sa stanovuje, že „členské štáty zabezpečia, aby sa vo vnútroštátnom rámci vyžadovalo, aby boli pre prípad potreby dostupné primerané finančné zdroje na vykonávanie vnútroštátnych programov uvedených v článku 11, najmä pre nakladanie s vyhoretým palivom a rádioaktívnym odpadom, s náležitým zohľadnením zodpovednosti pôvodcov vyhoretého paliva a rádioaktívneho odpadu.“

Táto zásada, ktorá sa premietla aj do odporúčania, je v súčasnosti právne záväznou požiadavkou, ktorú musia transponovať všetky členské štáty. Národné programy nakladania s vyhoretým palivom a rádioaktívnym odpadom budú musieť zahŕňať všetky typy odpadu a všetky štádiá riadenia od vzniku odpadu až po jeho uloženie, ako aj dostatočne podrobný základ odhadovania dlhodobých nákladov pre akumuláciu primeraných finančných prostriedkov na nakladanie s odpadom. Povinnosť zahŕňať všetky štádiá riadenia od vzniku odpadu znamená, že programy sa budú vzťahovať aj na veľkú časť činností v oblasti vyrad'ovania z prevádzky.

Národné programy by mali obsahovať podrobný odhad nákladov všetkých krokov nakladania s odpadom až po jeho uloženie vrátane súvisiacich činností, ako je výskum a vývoj. Rovnako musia obsahovať údaje o financovaní.

Ak by sa v národnom programe zohľadňovalo len dlhodobé dočasné skladovanie, ale nie uloženie, existovalo by riziko, že prevádzkovateľ by vďaka sume ušetrených prostriedkov mohol posilniť svoje postavenie na trhu oproti svojim konkurentom v tých členských štátoch, kde je povinným prvkom financovanie zariadenia na uloženie odpadu. Takáto situácia by sa dala považovať za jednoznačné narušenie hospodárskej súťaže. Z viacerých odhadov v takom prípade vyplýva možná výhoda pri nákladoch vo výške 3,5 – 4,0 % predpokladaných celkových nákladov vzniku⁸.

Smernica obsahuje aj záväzné pravidlá týkajúce sa schém financovania a transparentnosti, ktoré takisto vychádzajú z niektorých základných zásad odporúčania. Článkom 10 týkajúcim sa transparentnosti sa zaručuje informovanie verejnosti a právo na možnosť zapojiť sa účinným spôsobom do rozhodovacieho procesu. Článok 12 o vnútroštátnych programoch zahŕňa povinnosť zaviesť posúdenie nákladov a vnútroštátny program, ako aj politiku alebo postup transparentnosti.

Vďaka smernici sa zvyšuje transparentnosť a kvalita mechanizmu financovania riadenia nakladania s vyhoretým palivom a rádioaktívnym odpadom i vyrad'ovania zariadení z prevádzky, pretože sa v nej členský štátom ukladá povinnosť svoje vnútroštátne programy aktualizovať a kontrolovať v rámci partnerského hodnotenia.

⁷ Ú. v. EÚ L 199, 2.8.2011, s. 48.

⁸ PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE, Sprievodný dokument k revidovanému návrhu SMERNICE RADY (EURATOM) o nakladaní s vyhoretým palivom a rádioaktívnym odpadom, POSÚDENIE VPLYVU, KOM(2010) 618, kapitola 2.3.3.

Smernica o jadrovej bezpečnosti 2009/71/Euratom⁹ je relevantná pre vyradovanie zariadení z prevádzky, pretože do rozsahu jej pôsobnosti spadajú všetky civilné jadrové zariadenia s prevádzkou na základe licencie vrátane licencií na vyradenie jadrového zariadenia z prevádzky. Ide o ďalší rozhodujúci krok smerom k záväzným pravidlám týkajúcim sa akumulácie primeraných finančných prostriedkov na vyradenie jadrových zariadení z prevádzky a nakladanie s odpadom z nich. Obe predstavujú solídny základ spoločného právneho rámca a sú symbolom pevne ukotvenej kultúry bezpečnosti v EÚ. Spolu s odporúčaním Komisie z roku 2006 budú tvoriť rámec pokračujúcej práce zameranej na ďalšie zlepšovanie situácie vo všetkých členských štátoch vzhľadom na primeranosť, dostupnosť a bezpečnosť finančných zdrojov určených na vyradovanie zariadení z prevádzky a nakladanie s odpadom.

DFG bude aj po úplnej transpozícii smernice o jadrovom odpade musieť pokračovať vo svojej spoločnej práci s Komisiou zameranej na podporu jednoznačného chápania politík a stratégií vyradovania zariadení z prevádzky a na tento účel poskytovať aktuálne poznatky o nákladoch na vyradovanie z prevádzky a riadení finančných prostriedkov a skúmať nové možnosti ďalšej spolupráce či dokonca harmonizácie.

Na zasadnutí DFG v marci 2012 boli predmetom diskusií aj ďalšie možné témy. Malo by sa zladit' podávanie správ podľa odporúčania a smernice o jadrovom odpade. Po podaní prvých správ podľa smernice o jadrovom odpade bude potrebné zvážiť podávanie správ podľa odporúčania. Ďalším dôležitým bodom v tejto súvislosti budú úvahy o vzťahu DFG k smernici o jadrovom odpade, aj v spojení s postupom transpozície a prepojením na ENSREG a ENEF. V spolupráci medzi DFG a Komisiou by sa mal zostaviť revidovaný mandát DFG.

Dôležitým bodom spoločných úvah by malo byť, aké ponaučenia možno získať z aktuálnej bankovej krízy a krízy štátnych dlhov. Všetky členské štáty musia reagovať na turbulencie na finančných trhoch v uplynulých rokoch. Spolupráca v rámci DFG by mohla v budúcnosti prispieť k dosiahnutiu solídnejšieho stavu financií na vyradovanie zariadení z prevádzky.

⁹ Ú. v. EÚ L 172, 2.7.2009, s. 218.